

Titulació	Tipus	Curs
2504012 Estudis d'Espanyol i Xinès: Llengua, Literatura i Cultura	OT	4
2504211 Llengua i Literatura Espanyoles	OT	3
2504211 Llengua i Literatura Espanyoles	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Carlos Sanchez Lancis

Correu electrònic: carlos.sanchez@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Atès que s'ha demostrat, mitjançant l'obtenció dels crèdits corresponents a les assignatures de formació bàsica i les obligatòries, haver adquirit les competències bàsiques, s'ha de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit.

Així mateix es considera que es coneix les normes generals de presentació d'un treball acadèmic. No obstant, es podrà aplicar les normes específiques que pugui indicar el professorat de l'assignatura, si així es creu necessari.

Objectius

"Gramàtica històrica de l'espanyol: evolució i problemes" s'integra en el conjunt de la matèria Variació i diacronia en la llengua espanyola i forma part dels 54 crèdits optatius que s'han de cursar en el tercer i el quart curs del Grau de Llengua i Literatura espanyoles.

Es tracta d'una de les assignatures ofertes dins de la menció de Llengua espanyola, reconeixement que es rep si es cursa com a mínim 30 dels 54 crèdits optatius entre les assignatures assignades específicament a aquesta menció.

És un curs d'aprofundiment en l'estudi històric de la llengua, tant des d'un punt de vista general (canvi morfològic) com particular (l'evolució concreta de l'espanyol).

L'objectiu fonamental de l'assignatura és que es coneguin els principals canvis morfològics que ha patit la llengua espanyola des dels seus orígens, amb la finalitat que es pugui arribar a entendre molt millor les peculiaritats de la morfologia de l'espanyol actual.

En acabar el curs s'ha de ser capaç de:

- Aplicar diferents metodologies en l'estudi de la gramàtica històrica de l'espanyol.
- Manejar els instruments i la terminologia propis de la lingüística històrica.

- c) Establir les diferents etapes històriques de la llengua espanyola a partir dels canvis morfosintàctics experimentats pel sistema.
- d) Identificar i descriure els diferents tipus de canvis morfosintàctics que s'han produït en espanyol i la seva repercussió en l'ús actual de la llengua.

Competències

Estudis d'Espanyol i Xinès: Llengua, Literatura i Cultura

- Analitzar les principals propietats fonètiques, fonològiques, morfològiques, sintàctiques, lèxiques i semàntiques de la llengua espanyola i del xinès mandarí.
- Descriure els fonaments lingüístics en els quals se sustenten els estàndards de l'espanyol i del xinès mandarí.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica.
- Reconèixer els factors de variació lingüística de l'espanyol des dels punts de vista diacrònic i sincrònic.
- Utilitzar amb precisió les tècniques de recopilació, organització i ús de la informació i documentació.

Llengua i Literatura Espanyoles

- Analitzar les principals propietats fonètiques, fonològiques, morfològiques, sintàctiques, lèxiques i semàntiques de la llengua espanyola, la seva evolució al llarg de la història i la seva estructura actual.
- Elaborar argumentacions aplicables als àmbits de la literatura hispànica, de la teoria literària, de la llengua espanyola i la lingüística, i avaluar-ne la rellevància acadèmica.
- Identificar les característiques lingüístiques dels diferents períodes en l'evolució de la llengua espanyola.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Utilitzar les eines digitals i les fonts documentals específiques per a la captació i l'organització d'informació.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar la variació geogràfica de l'espanyol.
2. Analitzar textos dialectals orals i escrits.
3. Analitzar una situació i identificar-ne els punts de millora.
4. Aplicar els principis de la lingüística històrica aplicada a l'estudi de la gramàtica històrica de l'espanyol.
5. Aplicar els principis de la lingüística històrica per descriure l'evolució de l'espanyol.
6. Construir un text escrit amb correcció gramatical i lèxica.
7. Descriure els orígens de l'espanyol: les llengües preromanes i la romanització.
8. Descriure les principals etapes de la història de la llengua espanyola (romanç medieval, espanyol clàssic, espanyol modern) a partir de les seves característiques lingüístiques i els seus condicionants externs.

9. Descriure les principals etapes de la història de la llengua espanyola: romanç medieval, espanyol clàssic, espanyol modern.
10. Fer comentaris lingüísticofilològics de textos antics i situar-los en el seu període corresponent.
11. Fer prediccions i inferències lingüístiques sobre el contingut d'un text.
12. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic i en la transmissió dels seus coneixements.
13. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
14. Fer servir les eines digitals per a l'obtenció, classificació, interpretació i anàlisi de dades rellevants relacionades amb l'estudi de la llengua i de la literatura espanyoles.
15. Fer servir les eines digitals per recollir, classificar, interpretar i analitzar dades rellevants relacionades amb l'estudi de la llengua.
16. Fer servir les fonts tradicionals per a l'obtenció, classificació, interpretació i anàlisi de dades rellevants relacionades amb estudi de la llengua i de la literatura espanyoles.
17. Identificar els principals fenòmens lingüístics de variació dialectal en espanyol: fonètica, gramatical i lèxica.
18. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
19. Interpretar, a partir d'un text, el significat de les paraules desconegudes.
20. Justificar mitjançant una terminologia apropiada l'anàlisi de les dades des d'un punt de vista lingüístic.
21. Llegir i interpretar mapes dialectals.
22. Realitzar prediccions i inferències sobre el contingut d'un text.
23. Reconèixer i descriure l'evolució del lèxic de l'espanyol des del llatí fins a l'actualitat.
24. Reconèixer i descriure l'evolució del sistema fònic de l'espanyol i els seus trets grafemàtics associats des del llatí a l'actualitat.
25. Reconèixer i descriure l'evolució del sistema morfològic i sintàctic de l'espanyol des del llatí fins a l'actualitat.
26. Redactar correctament un text no normatiu prèviament analitzat.
27. Utilitzar els recursos necessaris, tant digitals com no digitals (bases de dades, repositoris de textos, diccionaris, obres de referència), per analitzar qualsevol document, oral o escrit, des del punt de vista lingüístic.
28. Valorar la diversitat lingüística des d'un punt de vista diacrònic.

Continguts

Tema 1. Introducció: el canvi gramatical

- 1.1. El canvi gramatical
 - 1.1.1. Característiques del canvi gramatical
 - 1.1.2. Tipus de canvis funcionals: gramaticalització, desgramaticalització i regramaticalització
 - 1.1.3. Nivells del canvi gramatical
 - 1.1.4. Condicions en què es desenvolupen els canvis gramaticals
- 1.2. Relacions entre el canvi gramatical i els altres tipus de canvi lingüístic
- 1.3. El canvi analògic
- 1.4. el reanàlisi
- 1.5. El préstec gramatical

Tema 2. El sistema nominal i adjectival

- 2.1. Evolució i pèrdua de les declinacions llatines.
 - 2.1.1. Mecanismes que actuen en la pèrdua casual
 - 2.1.2. Restes fonètics dels casos
- 2.2. El gènere: la desaparició del gènere neutre.
- 2.3. El nombre
- 2.4. L'adjectiu
 - 2.4.1. El gènere i el nombre de l'adjectiu
 - 2.4.2. La gradació de l'adjectiu
 - 2.4.3. La col·locació de l'adjectiu

Tema 3. El sistema pronominal

- 3.1. Els pronoms personals: formes tòniques i formes àtones
- 3.2. Els pronoms possessius
- 3.3. Els pronoms demostratius i d'identitat
- 3.4. L'aparició de l'article en romanç
- 3.5. Els pronoms relatius i interrogatius
- 3.6. Els pronoms indefinits

Tema 4. El sistema verbal

- 4.1. La veu
- 4.2. Les conjugacions: reducció del número de conjugacions llatines
- 4.3. Les formes no personals: l'infinitiu, el gerundi i el participi
- 4.4. Desinències de persona i nombre
- 4.5. L'aspecte verbal
- 4.6. El mode verbal: el mode indicatiu, el mode subjuntiu i el mode imperatiu
- 4.7. El temps verbal: canvis generals en el sistema verbal
 - 4.7.1. Evolució de les formes temporals del llatí al romanç
 - 4.7.1.1. El present
 - 4.7.1.2. L'imperfecte
 - 4.7.1.3. Els perfectes: regulars i irregulars
 - 4.7.1.4. El futur i el condicional

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals i sessions de seminaris i pràctiques dirigides pel professorat	52,5	2,1	
Tipus: Supervisades			
Tutories programades	15	0,6	
Tipus: Autònomes			
Treball autònom	75	3	

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumnat es distribueix de la manera següent:

- **Activitats dirigides (35%).** Aquestes activitats es divideixen en classes magistrals i en pràctiques i seminaris dirigits pel professorat, en què es combinarà l'explicació teòrica amb la discussió de tot tipus de textos.
- **Activitats supervisades (10%).** Es tracta de tutories programades pel professorat, dedicades a la correcció i comentari de problemes en els diferents nivells d'anàlisi lingüística.
- **Activitats autònomes (50%).** Aquestes activitats inclouen tant el temps dedicat a l'estudi personal com a la possible preparació de ressenyes, treballs i comentaris analítics, així com a la preparació de presentacions orals.
- **Activitats d'Avaluació (5%).** L'avaluació de l'assignatura por portar-se a terme mitjançant presentacions orals i proves escrites.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exercici pràctic sobre el tema 4	25%	1,5	0,06	1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 25, 26, 27, 28
Exercici pràctic sobre els temes 2 i 3	25%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28
Prova teòrica sobre el tema 4	25%	2	0,08	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28
Prova teòrica sobre els temes 1, 2 i 3	25%	2	0,08	1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 20, 22, 25, 26, 28

S'avaluarà aquesta assignatura de manera continuada mitjançant l'elaboració de dues activitats (amb el lliurament i la presentació d'aquests exercicis a l'aula) i la realització de dues proves escrites parcials durant el quadrimestre.

L'avaluació es distribuirà de la següent manera:

- Presentació d'activitats: 50%
- Proves escrites parcials: 50%

L'avaluació de l'assignatura s'efectuarà, per tant, a partir de la realització de quatre activitats / proves en què es valoraran els següents aspectes:

- L'assimilació de continguts teòrics;
- l'aplicació pràctica dels continguts; i
- l'adequació als requisits de l'activitat en qüestió.

Les quatre activitats / proves a realitzar són les següents:

- Dues activitats, que hauran de lliurar-se, en què s'haurà de realitzar un comentari morfològic de textos medievals i clàssics de l'espanyol. Aquestes activitats constitueixen el 50% (25% + 25%) de la nota final de l'assignatura.
- Dues proves teòriques parcials a l'aula sobre el temari i les lectures obligatòries. Aquestes dues proves constitueixen el 50% (25% + 25%) de la nota final de l'assignatura.

Per superar l'assignatura, s'hauran de realitzar totes les activitats i lliurar-les en el termini fixat. La nota final, un cop sumades totes les notes i aplicats els percentatges a dalt indicats, haurà de ser igual o superior a 5.

Si bé és responsabilitat de l'alumnat portar al dia l'assignatura, el professorat indicarà amb suficient antelació la data de cadascuna de les proves.

S'obtindrà la qualificació de "No avaluable" quan l'estudiant no realitzi cap de les proves o quan un/una estudiant hagi realitzat només un 30% de las evidències d'avaluació. L'elaboració de més del 30% de les proves suposarà, doncs, la voluntat de l'estudiant de ser avaluat en l'assignatura.

Per poder participar en la recuperació: a) s'ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues tercers parts de la qualificació total de l'assignatura; i a més, b) s'ha d'haver obtingut una qualificació mitjana de l'assignatura inferior a 5, però igual o superior a 3,5.

La realització de faltes d'ortografia, expressió, lèxic i sintaxi tindrà una penalització de 0,25 cadascuna, sense límit, sobre la nota final en les activitats i en els exàmens. Les faltes repetides també descompten.

Obviament, en cas de demanar resposta a exàmens o sol·licitar presentació d'activitats, treballs, etc., ha de ser tot original i no està permesa la còpia total o parcial de materials ja publicats en qualsevol suport. Si l'estudiant realitza qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir, i no es podrà recuperar. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

L'estudiant que s'aculli a l'avaluació única seguint el procediment establert pel Deganat de la Facultat de Filosofia i Lletres haurà de realitzar en la data programada les següents activitats/proves:

- Dues activitats, que hauran de lliurar-se, en què s'haurà de realitzar un comentari morfològic de textos medievals i clàssics de l'espanyol. Aquestes activitats constitueixen el 50% (25% + 25%) de la nota final de l'assignatura.
- Dues proves teòriques parcials a l'aula sobre el temari i les lectures obligatòries. Aquestes dues proves constitueixen el 50% (25% + 25%) de la nota final de l'assignatura.

S'aplicarà el mateix sistema de recuperació que per a l'avaluació continuada.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o la professora informaran l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

Bibliografia

Obres de referència y manuals:

ALVAR, Manuel y Bernard POTTIER (1983): *Morfología histórica del español*. Madrid: Gredos.

ANDRÉS-SUÁREZ, Irene (1994): *El verbo español. Sistemas medievales y sistema clásico*. Madrid: Gredos.

BUENAFUENTES, Cristina; PRAT, Marta y Carlos SÁNCHEZ LANCIS (2015): *Gramática histórica del español (morfología flexiva)*. Bellaterra: UAB (Materials, 233) (eBook).

COMPANY COMPANY, Concepción [dir.] (2006): *Sintaxis histórica de la lengua española. Primera parte: La frase verbal*, 2 vols. México: FCE - UNAM.

COMPANY COMPANY, Concepción [dir.] (2009): *Sintaxis histórica de la lengua española. Segunda parte: La frase nominal*, 2 vols. México: FCE - UNAM.

COMPANY COMPANY, Concepción [dir.] (2014): *Sintaxis histórica de la lengua española. Tercera parte: Adverbios, preposiciones y conjunciones. Relaciones interoracionales*, 3 vols. México: FCE - UNAM.

DWORKIN, Steven N.; Gloria CLAVERÍA NADAL y Álvaro S. OCTAVIO de TOLEDO y HUERTA (eds.) (2024), *Lingüística histórica del español / The Routledge Handbook of Spanish Historical Linguistics*. London and New York: Routledge. Disponible en e-book.

EBERENZ, Rolf (2000): *El español en el otoño de la Edad Media. Sobre el artículo y los pronombres*. Madrid: Gredos.

ELVIRA, Javier (1998): *El cambio analógico*. Madrid: Gredos.

ELVIRA, Javier (2009): *Evolución lingüística y cambio sintáctico*. Bern: Peter Lang (eBook).

- ELVIRA, Javier (2015): *Lingüística histórica y cambio gramatical*. Madrid: Síntesis (eBook).
- FÁBREGAS, Antonio; ACEDO, Víctor; AMSTRONG, Grant; CUERVO, M. Cristina e Isabel PUJOL (eds.) (2021): *The Routledge Handbook of Spanish Morphology*. London: Routledge (eBook).
- GARCIA GALLARIN, Consuelo (2018): *Diccionario histórico de la morfología del español*. Madrid:Guillermo Escolar Editores.
- GUTIÉRREZ-REXACH, Javier (ed.) (2016): *Enciclopedia de Lingüística Hispánica*, 3 vols. Londres/New York: Routledge.
- HANSSEN, Federico (1945 [1913]): *Gramática histórica de la lengua castellana*. Buenos Aires: El Ateneo.
- HEINE, Bernd y Heiko NARROG (2015): *The Oxford handbook of linguistic analysis*. Second Edition. Oxford: Oxford University Press (eBook).
- LAPESA, Rafael (2000): *Estudios de morfosintaxis histórica del español*. Madrid: Gredos.
- LLOYD, Paul M. (1993 [1987]): *Del latín al español: I. Fonología y morfología históricas de la lengua española*. Madrid: Gredos.
- MENÉNDEZ PIDAL, Ramón (1940): *Manual de gramática histórica española*, 6ª ed. revisada y ampliada. Madrid: Espasa-Calpe.
- MENÉNDEZ PIDAL, Ramón (1944 y 1945): *Cantar de Mio Cid. Texto, gramática y vocabulario*, ed. de R. Menéndez Pidal. Madrid: Espasa-Calpe (tomo III, vol. I, crítica del texto - gramática; vol. II, vocabulario).
- NARROG, Heiko Y HEINE, Bernd (eds.) (2011): *Grammaticalization*. Oxford: Oxford University Press (eBook).
- PARODI, Giovanni, CANTOS, Pascual Y HOWE, Chad (eds.) (2022), *Lingüística de corpus / The Routledge handbook of Spanish Corpus Linguistics*. London/New York, Routledge (eBook).
- PENNY, Ralph (2006 [2002]): *Gramática histórica del español*, 2ª ed. actualizada. Barcelona: Ariel.
- RIDRUEJO, Emilio (1989): *Las estructuras gramaticales desde el punto de vista histórico*. Madrid: Síntesis.
- RINI, Joel (1999): *Exploring the Role of Morphology in the Evolution of Spanish*. Amsterdam - Philadelphia: John Benjamins (eBook).
- ROJO, Guillermo (2021): *Introducción a la lingüística de corpus en español*. London/New York: Routledge (eBook disponible en el catàleg UAB).
- TORRUELLA, Joan (2017): *Lingüística de corpus: génesis y bases metodológicas de los corpus (históricos) para la investigación en lingüística*. Frankfurt am Main: Peter Lang (Studien zur romanischen Sprachwissenschaft und interkulturellen Kommunikation) (eBook).
- URRUTIA CÁRDENAS, Hernán y Manuela ÁLVAREZ ÁLVAREZ (1983): *Esquema de morfosintaxis histórica del español*. Bilbao: Publicaciones de la Universidad de Deusto (eBook).

Enllaços web:

- DAVIES, Mark: Banco de datos [en línea]. *Corpus del español*. <<http://www.corpusdelespanol.org>>.
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CORDE) [en línea]. *Corpus diacrónico del español*. <<http://corpus.rae.es/cordenet.html>>.
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://corpus.rae.es/creanet.html>>.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CNDHE) [en línea]. *Corpus del Nuevo Diccionario Histórico del Español*. <<http://web.frl.es/CNDHE>>.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CORPES XXI) [en línea]. *Corpus del Español del Siglo XXI*. <<http://web.frl.es/CORPES>>.

TORRUELLA, Joan y Johannes KABATEK (dirs.): *Portal de Corpus Historicos Iberorromanicos (CORHIBER)*. <<http://www.corhiber.org>>.

Programari

No es necessita

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt